

ole aega – seda aeg tähendabki

Tallinna Linnateatri lavaauk, Marie ja Anu 2006. aasta kevadel.

MARGUS MIKOMÄGI foto

Kas vaikust saab mängida?

Paus.

Oota, see oli sul küsimus nüüd?

Paus. (Kusagil karjuvad kajakad, pikalt, pikalt.)

On elu kerge või raske siis?

Mõnel päeval tundub tohutult raske. Mõni päev on kerge olemine. Olen aru saanud, et nii... ta vaheldub. Üles-alla inimene võngub. Kui on väga raske, siis on raskest lihtsam üle saada, teades, et on olnud kergemaid päevi.

Miks sul ikkagi on raske hetkel minuga rääkida?

Ma mõtlen kohe selle peale, et ma ei räägi ju ainult sulle. Vaat.

Kui palju näitlejal sõltub meeleolu sellest, kui palju tal on tööd?

Olemise meeleolu, sa mõtled? Et kas see mind mõjutab, kas on või ei ole tööd? Praegu hetkel see nii ei ole, aga kunagi on olnud. Kui oled tahtnud rohkem tööd teha. Mu meeleolu ei sõltu tööst.

Kui palju sa õpetajana tunned vastutust nende noorte ees, kelle sa täna teatrisse tööle saadad?

Väga suurt. Mõtlesin pikalt enne kooli õpetama tulekut, kas mul on õigus õpetada. Kuni jõudsin selle mõtteni, et olen vahelüli nende vahel, kes mind õpetasid ja kes pärast tulevad. Kui mu õpetajad on olnud need ja need, kellest oleme rääkinud, ja lisaks veel Helmi Tohvelman ja Karl Ader, siis tuleb võtta teatepulk üle. Mulle meeldib koolis väga. Ma arvan, et minus on neid omadusi, mis õpetajal peaksid olema.

Sündinud Tallinnas 29. märtsil 1958. Lõpetas Tallinna Riikliku Konservatooriumi lavakunstikateedri X lennu 1982. aastal. Samal aastal asus näitlejana tööle tolleaegsesse Noorsooteatrisse. 1994. aastast töötab ka EMA Kõrgemas Lavakunstkikoolis lavakõne- ja erialaõppejõuna.

Rollid Noorsooteatri/Linnateatri lavastustes:

- * Tüdruk - M. Karusoo "Kui ruumid on täis", 1982
- * Sasha Glebova - A. Kazantsev "Vana maja", 1983
- * Niina - J. Saare "Valge tee kutse", 1985
- * Nele, Betkin - C. de Coster / G. Gorin "Thijl Ulenspiegel", 1986
- * Claire - J. Genet "Toatüdrukud", 1988
- * Ema vaim - T. Witkiewicz "Väikeses hääberis", 1990
- * Medea - L. Razumovskaja "Medea", 1990
- * Proua Linde - H. Ibsen "Nukumaja", 1991
- * Teadustaja/proua Quesnet - P. Weiss "Rahvasõbra tagakiusamine ja tapmine vaimuhaiglas sadisti juhtimisel", 1992
- * Dorine - Moliere "Tartuffe", 1993
- * Hildur - H. Gudmundsdottir "Maestro", 1993
- * Kuninganna Anna - A. Dumas / E. Nüganen "Kolm musketäri", 1995
- * Anna Petrovna - A. Tshehhov "Pianoole ehk Mehhaaniline klaver", 1995
- * Netty/Britta - J. Rohumaa / M. Tuuling "Ainus ja igavene elu", 1996
- * Hannah Jarvis - T. Stoppard "Arkaadia", 1997
- * Celia Peachum - B. Brecht / K. Weill "Kolmekrossiooper", 1997
- * Raskolnikova - F. Dostojevski / E. Nüganen "Kuritöö ja karistus", 1999
- * Teine näitleja - W. Shakespeare "Hamlet", 1999
- * Anna - M. Bitter "Põhhjas", 2000
- * Kuninganna Anna - A. Dumas / E. Nüganen "Musketärid - kakskümmend aastat hiljem", 2001
- * Anett - J. Tättle "Palju õnne argipäevaks!", 2001
- * Estragon - S. Beckett "Oodates Godot'd", 2003
- * Ida Langebrunn-Karim - A. H. Tammsaare / E. Nüganen "Karin. Indrek. Tõde ja õigus. 4.", 2006

Ja nüüd loobud. Miks ikkagi?

Tähendab ma ei ole veel... Ma ei kandideerinud. See ei takista mind näiteks õpetamast. Aga ma ei ole selle ametikoha peal. Ma mõtlesin, et vaatan endasse, see aeg, mis veel kevadeni ja edasijäämise otsuseni on jäänud. Ma ei tea.

Oled sa enesekindel või enesekindlusetu?

Olen väga ebaenesekindel.

Mulje sinust on küll, et oled selline hästi enesekindel, tark naine.

Adolf Šapiro hakkab sügisel Linnateatris lavastama Pirandello tükki, mille peakir

on "See on nii, kui see teile nii näib". Kui me tahame inimesi näha sellistena, nagu me tahame, siis näeme ka. Mis ma ikka vaidlen. Küsi teiste käest.

Ma enne sinuga kokkusaamist mõtlesin välja ühe kavala, loo lõpuküsimuse, et kui palju sa minuga rääkides mängisid? Nüüd ma...?

Ma ei mängi.

See seostub küsimusega, mida näitlejailt ikka küsitakse, et kas nad on edevad inimesed. On arvamus, et kui inimene astub lavale, siis on ta tingimata edev. Kunagi tundus see küsimus mulle nii imelik... aga jah, ma saan aru

küll.

Näitleja on väga, väga, väga raske elukutse. Kui seda tõsiselt teha, siis pead panema ennast sinna jäägitult. Ja siis pärast sellest... *paus, pikk...* siis veel sellest rääkida tundub väga raske. On ju nii.

Jah, on küll. Ma pärast mind puudutanud etendust ja kontserti enamasti ei taha sellest rääkida. Kas sa teatrit ei ole tahtnud vahetada?

Ei, kui, siis väga ammu. Siin on väga palju head selles Linnateatri majas.

Kuidas sa suhtud sellele, kui mõni näitleja on teatrist eemal?

Teatrist eemal olemine, mõnda aega, on ainult kasulik. See mõjub hästi, siis võib tekkida tahtmine tagasi tulla ja midagi teha.

Võimalus mängust välja astuda võib anda jõudu jätkata.

Laadimise aeg on ülimalt vajalik. Iga asja jaoks on aeg.

Muidugi ei juleta olla natuke aega eemal ja ennast laadida. Aga samas on ülioluline, mille pealt see linnuke laulab. Peaks olema ära ja rahulikult asju kõrvalt vaatama. Siis saad aru, mis sa tahad. Kas see on lihtsalt mingi väsimus.

Kas näitleja peab olema tark?

Mis on see tarkus? Elulist tarkust on vaja, ülioluline omadus on oskus näha. Elulugemise oskus. Kindlasti peab fookus olema väljaspool iseennast.

Miks ma arvan, et Elmo Nüganen on väga andekas lavastaja – sest temas on see taju, oskus detailselt elu lugeda, näha nähtamatut, seda, mis jääb sõnade taha. Ta võib aru saada võõrkeelest ilma keelt valdamata. Ma olen näinud, kuidas tõlk ta kõrval on häämunud, sest Elmo sai aru, mida talt prantsuse keeles küsiti või vastati, oskama ise prantsuse keelt. Ta loeb asju intonatsioonist, kehakeelest, mingitest teistest asjadest... haarab õhust, tal on eluline vaist, harva esinev oskus tunnetada inimestevahelisi seoseid...

Inimlik tundlikkus, empaatia on näitleja puhul väga oluline.

Kuidas hoiduda ilmas valitsevast pealiskaudsusest? Või tulebki sellega kaasa minna?

Mitte mingil tingimusel ei tule. Kuidas hoiakuid muuta? Siin ei jää muud üle, kui väga erinevatel tasanditel üht ja sedasama juttu rääkida. Ja veel ja veel rääkida.

Kui praegu on probleem rahvusena kestmajäämises, et meil peaks rohkem lapsi sündima, siis kuidas seda teha, et neid oleks? Valitsev hoiak on kroonikalik, hedonistlik ellusuhtumine, kuhu lapsed ei mahu. Hirmus tähtis on selle hoiaku muutmine. Korraates ikka ja jälle üle põhi-väärtusi.

Millised need on?

See, et me peame omasid hoidma. Kui oluline on perekond, et inimene muidu – ta lihtsalt ei kesta seda talle antud pikka päeva ära. Kui oluline on truudus.

Theatrumis mängitakse Lembit Petersoni lavastust "Juveliiri poe ees", eelmise paavsti Karol Woityla kirjutatud näidendit. Keegi kriitik

kirjutas selle peale imeliku arvustuse, et huvitav oleks näha olnud ikka mingeid vändunud kooseluvorme. Minu meelest me näeme seda kogu aeg. Ja see tükk polnud sellest. See lavastus oli põhi-väärtuste meeldetuletamine.

Pikk, pikk, pikk paus. Mõnda loivab must kass. Marie ütleb auh. Anu ütleb miau. Kajakad karjuvad kusagil kaugel.

Kas saab käskida midagi, kedagi?

Käskida-sõna tundub nii ränk. Samas kümme käsku. Kuidas seda võtta? See on mõnes mõttes inimesele peale pandud kaitse. Mingite asjadega on ju nii, et kui inimene on noor ja rumal, võib ta oma rumalusest mingi loluse teha. Aga kui tal on käsud, mida ta järgib, nende sügavat sisu lõpuni mõistmata, ja kui ta siis jõuab oma eluga nii kaugele, et mõistab, et jättis mingi asja tegemata sellepärast, et käsk ütles: nii ei tohi, võib ta väga õnnelik olla. Nii et pigem võiks siis öelda kümme kaitset.

Sa küsisid keelamise kohta, et kas mina keelaks midagi. Seesama, mille eest eelmine paavst võitles – abortide keelustamise eest. Mis see meile oleks tähendanud, kui see oleks nii, et aborte ei tehtaks. Võib-olla oleksime palju õnnelikumad inimesed.

Ma arvan, et meil on oma uskmatus läbi palju raskem. Oleme suhteliselt ebareligioosne rahvas. Meil pole trööst. Me pole trööstitud.

Kes näitlejat kaitseb?

Pikk paus. Näitleja ise ka peaks, võiks ennast rohkem kaitsta. Mulle nii väga meeldib Jaan Unduski lause „Siina, Tuglasest“: „Siin ei lähe ükski anne kaduma, siin võib ainult manduda.“ See kaduma minemise hirm on näitlejal totaalselt suur, mandumise hirmu nagu polekski.

Miks sa endast rääkida ei taha?

Sa oled nagunii alasti nii paljudes asjades. Ma nagunii mängin nii paljud asjad oma kogemuse pealt. Mingid asjad laval peavad olema näha, ma ei saa neid ära rääkida. Hoian rääkimise lava jaoks.

Mis aeg on?

Stoppardil on lause, see on kõige parem lause, mis ma aja kohta kohanud olen: "Meil veel on aega, kuni enam ei ole aega, seda aeg tähendabki."

Ma arvan, et inimene vajab konutamise aega ka. Väga. Ei juleta võtta seda aega, konutada. Viljakas mittemidagitegemine.

Kajakad karjuvad kauguses.